

יעקב שרת / איש מיאדים אף אחד בסדום

אף אחד לא קם.
אף אחד לא קם שם, בפיתחת רפיה, ואומר: אני לא.
אני נגד. אני רוצה פיצויים פיצויים פיצויים, פיצויים מנופחים,
פיצויים נכחמים, פיצויים מושחתים. אני נגד!
איש אחד, צבר בן שמונים, דווקא מן הניצים אשר בארץ,
אבל לא נץ אידיוט, כלומר לא תרנגול, אמר לי בימים אלה:
ראה, תמיד בתולדות היישוב שלנו נמצא איזה תמהוני, לפחות,
שלא הלך בתלם, שהיה איפכא מסתברא, שאמר: „אני לא!
„אני נגד!“ בימי ביל"ו היו כאלה שקראו תיגר על הברון
וסיירו להשתעבד לפקידיו. היה משה סמילנסקי שהיה מסוגל
להבין לנפשו של הערבי, היה נתן חופשי בנהלל שלא יכול
לשאת את התוקפנות היהודית, היו מה שלא היו מסוגלים
לקבל שילומים מידי הגרמנים, והיו עוד, שאולי לא שינו הרבה,
אולי לא הצילו את המצב, אבל אולי הצילו משהו מן הכבוד.
איך זה קרה, ששם, בימית, בעלעל הימים הללו, לא נמצא
איש אחד שיקום ויגיד: עד כאן! אני לא!
או שמא אוכלי הפגרים, אלה עורכי-הדין הממולחים,
יורשי קבלני „קו ברילב“ בריבוע, מחזיקים שם איזה פסיכולוג
לטיפול במופרעים פוטנציאליים, העלולים לקלקל את תמונת
הסבל האנושי האיום, סבל שאין לו אח ודוגמה בתולדות
היישוב העברי — הסבל הבלתי-אחר של מעבר לדירה חדשה?

קצין חינוך ראשי

על הרמטכ"ל רבאלוף רפאל איתן, שבישראל גיילדימית
וקרנית זו, שכל עטוש במוטלה נענה בה ב„לבריאות“
באילת הוא קרוי בפי כל „רפול“, ולא דווקא במסיבות רעים,
אלא אפילו ברגעים רציניים ונחייבים („יאנוש ורפול מחכים!“)
אתה עשוי לשמוע הרבה דברים לחיוב ולשלילה, אך בהתלקח
ויכוח על אישיותו בהסתכמותה, אין ספק כמעט, שבין השאר
ישמעו גם המלים האלה: „כן, אבל תגידו מה שתגידו, בחינוך
הוא גדול!“

הדימוי החינוכי החיובי של הרמטכ"ל רפאל איתן עושהו,
עוד מעט קט, לירוש טבעי של זבולון המר הדגול, אלא
שהמר, לפחות, עדיין אינו חונן רוחמים ופושעים למען יראו
ולא ייראו, אף לא מגלה בפומבי, לפחות, עונג כלשהו כאשר
האיריאנים והעיראקים חונקים אלה את אלה (אם כי בדיעה
הוא הולך בעקבותיו של יהושע ברנן, שהיה גם טובח
עממים מודפלים).

לפני ימים ספורים העניק הרמטכ"ל לאיתן חבר ראיון
מרשים („דיעות אחרונות“, 8.1.82), שלפי עדות העיתון
הוקלט ופוענח על-ידי אנשי מקצוע, כלומר מלה במלה, ובו
מופיע, בין השאר, הפסוק החינוכי הלך: „אני לא רוצה
לענות על כל דבר, אבל יש לי תשובה לכל אחד. אני יודע
מי צבוע, מי מנוול, איך הוא מסלף דברים בכוונה תחילה,
לפעמים גם מסיבות פוליטיות פנימיות. יש לי תשובות לכל
אחד, אבל ההתקפות עליו לא מזויות לי כלום, לא ימינה
ולא שמאלה, כי אני יודע מה מסתתר מאחוריהן.“
איתן מאז. אבל חינוכי?

מבלי לבחור לעצמי אחת משלוש ההגדרות — צבוע,
מנוול, סלף בכוונה תחילה — אני מסקיף פה את הרמטכ"ל
על מעשים ודיבורים אם גם בהרגשה ברורה שלא אזוי לו
כלום. יתר על כן, לא אזוי לרוב אזרחי ישראל כלום, כשם
שיש מזוי להם לזוי יזוי להם כל דבר-ביקורת אחר על
הימישאל הישראלי למינהו. הרי בתוך עמנו אנו יושבים,
ומיטיבים לדעת את רוחב אופקו ועומק חשיבתו ורוחק
ראייתו וחרירות תחושתו את המציאות האמיתית.

אבל קצין החינוך הראשי של האיראקים והעיראקים
ימחישם, שכל מטיח ביקורת בו הוא צבוע, מנוול או סלף
בכוונה תחילה — ללא חנינה — שהכריז ברבים על התענוג
המנונה שלו מן ההרג האיראני-עיראקי הדדי, בוודאי ישמח
לענות על השאלה — ותשובה הרי יש לו לכל דבר ולכל
אחד — אזוי דרוגה של תענוג גרם, גורם או גירום לו הרג
כלשהו שבנשים ועברבים קרובים קצת יותר אל גבולותינו,
והתשובה תהיה, ללא ספק, חינוקית מאוד.

כשם שחינוקית מאוד היתה קביעתו באותו ראיון שאי-
כרתה, כי מדינת ישראל, „לא סיפחה את הגולן“. ואמנם,
כלום קרוי אותו חוק מופלא, חוק סיפוח הגולן? חס
וחלילה! „מדינת ישראל לא הכריזה שהגולן הוא חלק
מארץ-ישראל“, אומר הרמטכ"ל, והוא צודק, כמובן. ובאמת,
ישראל סיפחה את הגולן? בסך הכל היא החילה שם חוק —
שכן, כדבריו, „אנשים בגולן צריכים לחיות במסגרת של
חוק“ — ומי כאיש חינוך יודע, כמה זה לא טוב לחיות
מחוץ במסגרת של חוק (מפתיע, ממש, כיצד הרמטכ"ל חסיד
החוק בארצנו ובשטחים שהיא לא מספחת, חס וחלילה, אינו
זועק ואינו נועץ להחיל את החוק ומסגרותיו באזור קידמת
סיני, למשל, המצוי בשליטתו הישירה). בכל אופן, עכשיו,
אנחנו יודעים סוף סוף מדוע הוחק הגולן, „אנשים צריכים
מסגרת“. וזה בסך הכל מה שהרגיז כל כך את הסורים?
מדוע הם מבינים זאת אחת כל כך? והלא דוברי ישראל
החשובים ביותר — ראש הממשלה ושר החוץ — גם הכריזו
קבל עולם, אחרי חקיקת חוק הסיפוח, כמובן, שהם כוונים
לשאת-ולתת עץ אסד, „ללא כל תנאים מוקדמים!“ משל
למה הדבר דומה? לאדם שנוטל לעצמו כיבשתו של אחר,
מטבעי בה קודם כל חותם מיכות-אש משלו, אם לא גרוע
מזה, באחר-כך מכריז בשער בת-רבים, כי הוא מוכן לשאת-
ולתת עם בעל הכיבשה, „ללא כל תנאים מוקדמים“ (גושה
צבועה? מנוולת? סלפנית בכוונה תחילה — או שמא כולן
יחד? אין ספק, לרמטכ"ל שלנו יש תשובה).

לפי הגיון ישראלי עקום זה, היוצר קודם כל תנאים
מוקדמים ואחר-כך מציע לצד שכנגד ברוב שחצנות לשאת-ולתת
„ללא כל תנאים מוקדמים“, אפשר להבין גם את גישת
הרמטכ"ל, האומר שאם תפרוך מלחמה בין ישראל וסוריה
מטרתה צריכה להיות שלום — אבל שלום זה אין פירושו
החזרת השטחים שכבשה ישראל מסוריה.

לפי הגיון ישראלי עקום זה, שלום עם מצרים פירושו
החזרת מה ששייך למצרים למצרים, אך שלום עם אחרים
פירושו דבר אחר לחלוטין. לפי הגיון-לא-הגיון זה, אין טעם
להכיר בזכות הפלשתינים להגדרה עצמית כזכות כל עם בעולם,
ולו גם במחיר הנצחת הסכסוך. הרמטכ"ל מכיר, משום-מה,
בסוגולתם של הנוצרים בלבנון ליפול ולקום, ליפול ולהתחלק
„כמו עם שנלחם על אדמתו“, אך מתעלם מסוגולה זו ככל
שהיא מופגנת על-ידי הפלשתינים, שהרי את הנוצרים (הנוצרים)
שלנו, כמובן; בקצת יותר השכלה וחינוך, כלומר בקצת
פחות בורות, הרמטכ"ל היה מגלה שהנוצרים בלבנון דומים
זה לזה כאצבעות כף ידו) צריך לחנוך, ואילו את הפלשתינים
צריך לחנוך. הצרה היא רק שלאור התחזיות הדמוגרפיות
ההדדיות עולה מספר המועמדים לחוק משנה לשנה (ואפשר
שההכרה בכך, אולי אף באורח בלתי-מודע, גורמת ככל שהיא
מחריפה לירידת-יתר ולא-יעיליה תוך יצירת סחרור מסוכן
מאוד בתחום זה). הפתרון לדילמה הוא כמובן מלחמת-שמד
בערבים לאלתר (שלפי „ניו-זוויק“ המרושע ורימוזיו חושק בה
שר הבטחון לאלתר — ולכן אולי התרגו ראש הממשלה שלנו
כל כך, כאשר חילל בשבת בשעה שתיים ושבע מאה חושב
ברלב על שרון; ברלב חושב — בגין יודע) — מלחמה
שתקטול מאות אלפי ערבים ותנקה את כל שטח ארץ-ישראל
(עד הירדן לפחות) מלא-יהודים — או מהלך מנוגד קוטבית,
מהלך של השלמה, של ויתורים והתפשרות, קבלת ערובות
בינלאומיות במשותף עם ברית-המועצות (שכל עוד תנודה
ותושאר מחוץ לתהליך ההסדר, תעשה ולו כנקמה מתוקה
בלבד של שביכולתה לעודד ולזיין את „הערבים“ שלה).
אבל איך אומר הרמטכ"ל איש החינוך שלנו, שפשוט
מתענג „איך הם הורגים האחד את השני?“ „אל תחשוב
על היום, אלא על המחר“, מרוב מחשבות חינוקיות שכאלה
הישראלי המצוי, המאמין ברמטכ"ל שלו כדמות חינוקית
עילאית, מדמה כי רק לו יש מחר. רק הוא המחר. מעניין
כמה ממות נוספות נוכח עוד היום ובוודאי מחר, עד שנגלה
את זכותם של זולתנו למחר משלהם — ואת יכולתם לעשות
למענו.

ואם אחרי כל זה תגידו: „אבל מהימה, רפול מחנך ועושה
בני-אדם מדור שלם, שמערכת החינוך נכשלה בגידולו!“
אשיב לכם על רגל אחת, בתנאי שתשלימו בעצמכם את
השיעורים: אחת משתיים, אם צה"ל מקבל תקציב מיוחד
לחינוך-מבלי-מחונכים, האם לא מן הראוי שאת התקציב
המיוחד הזה יפנו למשרד החינוך, שם יכירו מקומו, על מנת
שמוטד קצוץ-כפצית-קציבים זה יעשה ויכול לעשות את המוטל
עליו, וישחרר את הצבא לעיסוק בדבר היחיד שלשמו הוקם —
להתכונן למלחמה כי תפרוץ? ואם אין צה"ל מקבל תקציב
מיוחד לחינוך הבלתי-מחונכים בשירותיו — על חשבון מה
הוא עושה זאת, אלא על חשבון יעניים חינוניים שבחונכים
— ולא אפרט — והיש מי במדינה הזאת אשר משקלל את
הדברים, או שמא אין פה אלא גחמה כפייתית של רמטכ"ל
אחד ושל מלקצי פינכתו, אשר מרוב השתקעות במביצע
חינוך מופקפק למדי — מפני שהוא מאוחר מדי? חונקת
את הצבא פשוטו כמשמעו, כלומר חונקת את העם, שכמובן
מריע מוכה סנוורים למחנכי-מחנקיו?

האיוולת וקורבנה

מנהיג אמיתי צריך להיות רשע, כדי שיהיה מסוגל לדרוש
אנשים, לדרוך על גוויותיהם, ולהעזיז את עדרו האנושי
קדימה. מנהיג צריך להיות תחבולן ותממן, איש מזימות,
שחקן תאטרון כלפי פנים ושחקן פוקר כלפי חוץ. מנהיג
צריך להיות גם חכם. פשוט חכם.

אז מה קרה לבגין, שהחליט לעשות פירסום כזה לירחון
„מינון“, של מפלגת העבודה? וסביב מה? סביב דעותיו של
חיים בר-לב על אריאל שרון! היכן כאן הרשעות? היכן
כאן התחבולנות, התמרמנות, המזימות?

והיכן כאן החוכמה?
העשה אייפנעס ראש המשלה בישראל מעשה איוולת כזה
במתן פירסום רבתי לתשקפות המוחצות ביותר של יריביו?
לא, אין כאן רק תגובה „טבעית“ של מי שרוצה להגן על
בר-רבות מהשמצה, מפני שבתוך-תוכו הוא מכיר בנכונותה.
כאן יש פשוט מעשה איוולת, כמו שההתפרצות של חברת
הכנסת מרים גלזר-תקעה נגד היוזם והרשעים „המתנגדים“
שקיבלה ב„יסורי איוב“ היתה לא פרי גישה חינוכית-מוסרית,
אלא פשוט פרי איוולת בסיסית, שורשית. אבל הגברת מרים
גלזר-תקעה עדיין אינה קובעת בגורלותינה, שעה שבגין כן.
אני עונה בזה אל כל חסידיו של האיש הזה, שעד היום
האמינו שהוא מנהיג, להרהר שנית, לפני לכתם לישון: זה
מנהיג זה? אני מסופק אם אחרי זה הם יוכלו לישון בשקט.
משחו קרה לבגין. זה ברור. משחו קרה גם ליוסף לפיד
מנכ"ל רשות השידור? הדומינו האחרון בשורת בגין-קדישא-
ירון — שנפל בפה איוולת השלטון בשעה שתיים ועשרים וחמש,
בשבת קודש בגינית, חרף כל מאמציו להוכיח את עצמאותו
הרוחנית-עיתונאית.
עצמאות עצמאות, אבל בלי „בגין את קדישאי את ירון“
תחילה, בבקשה.

פוסים מיוחדים, היא הצליחה ליצור עם
שחקנים רבים קשרים, שנמשכו גם מחוץ
לבימתה-הצילומים. הסרט האחרון שאותו
עשתה לפני עלותה ארצה, היה סרט בכיכוב
כוכה של איזבל אדג'אני והיא מספרת:
„אני מכירה את איזבל מגיל 17.
איפרתי אותה פעם כשהקומדי פרנסיין
הכין סרט טלוויזיה. למרות יופיה הרב
וכישרונה העצום, היא חיה בפתח תמיד
ויש לה המון בעיות עם עצמה, היא
מפחדת להיכשל, היא מפחדת מכל קמט.
אולי זה מה שעושה את הגדולה שלה,
חוסר הביטחון שלה בעצמה. אבל האנשים
שסובבים אותה טובלים.“

כשהיא נשאלת מיהו השחקן האהוב
עליה ביותר מבין אלה שאיפרה, היא
משיבה ללא היסוס: דירק בוגארט.

בשבע השנים האחרונות מתלווה אל
מארי הלן לבימתה-הצילומים גם בתה
אלכסנדרה. מארי הלן אהבת לספר כיצד,

Comment naît un feuilleton télé
POLICIERS CONTRE GANGSTER

ואציניקוה בעיתון צרפתי*

לעזוב את הכל ולחזור

לקראת סיום הצילומים של פרובינדט,
לא הגיעה המספלת של אלכסנדרה והיא
נאלצה לאפר את ג'ון גילגוד כשביד
אחת היא אחזת את אלכסנדרה ובשניה
את עיפרון האיפור. גילגוד, שאינו אהב
ילדים, נשבע לא שילמלא למד לאהוב
אותה, היה מסרב להתאפר בצורה שכזאת.

יש עתיד

לקולנוע בארץ

כיום היא בארץ. ביחד עם בתה היא
מתכוונת לחלק את חייה בין פאריס
ותל-אביב. בקיץ היא עומדת לעבוד על
סרטה של הבימאי הצעיר פאטריק שאפו.
בסרט זה מיועד תפקיד גם לאלכסנדרה
הקטנה. היא כמובן תמשיך להיענות להד
צעותיו של אלן רנה, אך יתור מכל היא
רוצה להשתלב בתעשיית הסרטים בארץ.

„ראיתי פסטיבל סרטים ישראליים בפא
ריס. וזה מה שהחזיר אותי ארצה. היו
שם שני סרטים ממש טובים: רובה חול'
יות של אילן מושנון, ועל חבל דק של
מיכל בת-אדם. היו איתי חברים מהתע
שייה וגם הם אמרו שיש בסרטים האלו
כישרון גדול.“

„אני לא מסכימה שאין עתיד לתע
שיית-הקולנוע בארץ. אם כל גאונייה-
קולנוע בחוץ הם יהודים, אז מוכרח להי
יות גאון אחד או שניים גם פה.“

„אני רוצה לגדל את בתי בארץ. אני
רוצה לקשור את עבודתי בתעשיית-הסר'
טים. רק הגעתיי. בכל הולך לאט-לאט.
אני מקווה שמאוד בוקר תופנה אלי.
ההצעה הראשונה, והעובדה שהתרגלתי
לסכומי עתק בסרטים צרפתיים אינה מש'
נה. אני יודעת את המיגבלות של התע'
שייה הישראלית.“

* מאפרת את אדוורד מיקס בתסיבות הנמר.